

editorial

Els ecosistemes de ribera: percepcions

De ben segur que, en nombroses ocasions, hem pogut llegir en fragments literaris la percepció romàntica del plaer que les fonts i els rierols frescos i ombrívols produeixen al cos i a l'ànima de les persones. La jardineria va intentar, imitant el que actualment anomenem ecosistemes de ribera, traduir aquesta percepció en bigarrats jardins farcits de fonts amb dolls d'aigua fresca, rierols serpentejants, llacs d'aigua calmosa, arbres frondosos que projectessin una esplèndida ombra, lligabosc i heures que cobrissin rocalles i envoltessin columnes... Valgui com a mostra el Parc del Laberint d'Horta, una part del qual encara es conserva com a un esplèndid jardí de l'època romàntica.

Esprui, des de la seva vivència maresmenca, quan escriu sobre els rials que pertinença

comarca ens transmet, tot portant-nos-hi a passejar amb la imaginació, sentiments de calma quan baixen secs, però també de força i de poder quan l'aigua hi baixa desbocada. Ambdues, calma i força, són percepcions de gran bellesa que ens inspiren respecte per la naturalesa.

En general, però, la percepció que en tenim a l'actualitat és que els ecosistemes riberecs ens ocasionen força inconvenients: és sòl on no s'hi pot construir (es desaprofita), els vehicles tenen dificultat per travessar-los, la vegetació que hi creix produeix invasió d'insectes a les cases del voltant, a les seves lleres hi ha brossa i runa llençada per desaprensius i s'han convertit en nius de porqueria, etc. Vist d'aquesta manera, al Maresme hem estat molt pràctics i hem decidit actuar sobre les

Tot tipus de deixalles, fins i tot motos senceres, van a parar massa sovint a rieres i torrents com el de can Bruguera (Foto J. Corbera).

rieres: com que no sabem trobar-hi avantatges, hem optat per la seva canalització i el seu soterrament. El discurs només s'ha centrat a discutir si és necessari o no el cobriment d'uns espais generadors de tants conflictes sense, potser, adonar-nos que és el resultat d'una política urbanística agressiva i depredadora dels espais naturals.

Els ecosistemes de ribera són espais naturals directament relacionats amb els cursos d'aigua i tenen una vegetació i una fauna propis. Actualment parlem molt de biodiversitat i de sostenibilitat, però aquests conceptes sembla que no valguin per als espais riberecs com ho demostra la contínua destrucció que pateixen. De ben segur que ens ho porta a fer aquesta percepció negativa que en els últims anys hem anat adquirint de les rieres i que ha estat promoguda per interessos econòmics que a la vegada ja tenen cura d'anar-nos creant necessitats: camins sobre lleres que el cotxe "necessita", ben practicables; urbanitzacions construïdes sobre zones inundables que "cal protegir" de les crescudes, ... Per això el Pla Director de Rieres del Maresme, basat en el cobriment i canalització de les rieres, segueix aplicant-se bo i no haver estat mai aprovat per cap organisme.

Hi ha una altra percepció: la d'aquells que creiem que els ecosistemes naturals, i en concret els de ribera, mereixen un altre tractament basat en el respecte. Cal una planificació del territori que tingui cura del medi. Essent egoïstes, també podem pensar que els ecosistemes de ribera poden beneficiar el conjunt de la societat si els mantenim en estat natural. No han faltat propostes tals com les de conservar les rieres com a separadors naturals que trenquessin el continuum urbà del territori o convertir-les en zones verdes amb vegetació autòctona, en aquells casos on les rieres ja estiguessin al mig o al costat de zones urbanitzades.

I si d'aquí a uns anys sorgís la percepció que ens manquen les rieres?

Aquesta publicació recull diferents articles científics que ens aporten informació del funcionament dels ecosistemes de ribera. Pretén, modestament, provocar un canvi en positiu de la percepció que es té d'aquests ecosistemes per mitjà del coneixement.

El monogràfic número 11 de la revista *L'Atzavara* és, en bona part, la presentació dels resultats del projecte de recerca *Els boscos de ribera de la conca de la riera d'Argentona*, que la Secció de Ciències Naturals del Museu de Mataró ha estat portant a terme des de 1998. És per a nosaltres un gran plaer presentar públicament aquestes dades, fruit del treball d'un grup format per més d'una vintena de voluntaris. A tots ells els volem agrair la seva col·laboració, i molt especialment a l'Oriol Vilardell (†, membre de la Secció de Ciències Naturals i actiu col·laborador del projecte fins a la seva mort en accident de tràfic).

D'entre els diferents articles d'aquesta publicació, també volem destacar la presentació d'un nou projecte comunitari de participació, en aquest cas, per estudiar els alocars del Maresme. També vol ser una aportació per aconseguir aquest canvi de percepció en positiu vers les rieres del Maresme amb la participació directe de grups de persones de tota la comarca que potser mai s'havien plantejat el tema i de diverses administracions públiques locals que potser tampoc ho havien fet mai. N'hi ha d'altres a Catalunya en aquesta línia de participació comunitària, d'entre els que cal destacar el Projecte Rius.

El monogràfic es complementa amb la recopilació de les conferències del seminari "Riberes, rius i rieres", celebrat a la primavera de 2002 i organitzat per la Secció de Ciències Naturals del Museu de Mataró.

